

**Plan Odnowy Miejscowości**  
**Kierpajny Wielkie w Gminie Pieniężno**  
**na lata 2007 – 2013**



<b>WSTĘP:</b> .....	<b>2</b>
<b>I. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI KIERPAJNY WIELKIE</b> .....	<b>2</b>
1.1 POŁOŻENIE .....	2
1.2 POWIERZCHNIA .....	4
1.3 LICZBA LUDNOŚCI .....	4
1.4 BEZROBOCIE .....	9
1.5 RYS HISTORYCZNY .....	11
1.6 OKREŚLENIE PRZESTRZENNEJ STRUKTURY .....	12
<b>II. INWENTARYZACJA ZASOBÓW</b> .....	<b>16</b>
2.1 ZASOBY PRZYRODNICZE .....	16
<i>Dolina rzeki Wałszy</i> .....	16
<i>Obszary Chronionego Krajobrazu</i> .....	18
<i>Lasy</i> .....	18
2.2 DZIEDZICTWO KULTUROWE .....	18
2.3 OBIEKTY I TERENY .....	20
<i>Szlaki turystyczne</i> .....	20
2.4 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA .....	21
<i>Ochrona zdrowia</i> .....	21
<i>Ochrona przeciwpożarowa</i> .....	21
<i>Źródło własne</i> .....	22
<i>Szkolnictwo</i> .....	22
2.5 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA .....	22
<i>Komunikacja:</i> .....	22
<i>Gospodarka wodno – ściekowa</i> .....	24
<i>Kanalizacja</i> .....	24
<i>Telekomunikacja</i> .....	24
2.6 PODMIOTY GOSPODARCZE .....	24
2.7 KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI .....	24
<b>III. OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON MIEJSCOWOŚCI KIERPAJNY WIELKIE</b> .....	<b>25</b>
<b>IV. OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ INWESTYCYJNYCH</b> .....	<b>28</b>

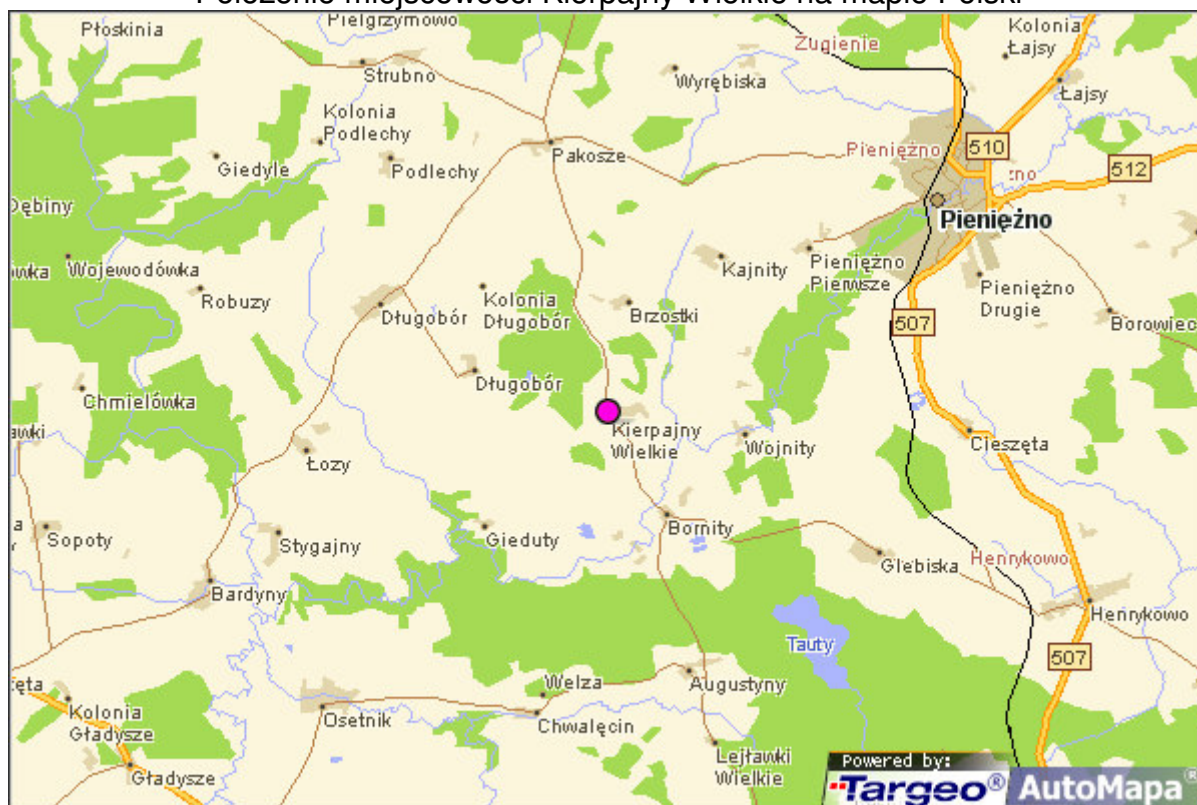
## Wstęp:

Plan Odnowy Miejscowości jest jednym z najważniejszych elementów odnowy wsi, jej rozwoju oraz poprawy warunków pracy i życia mieszkańców. Sporządzenie i uchwalenie takiego dokumentu stanowi niezbędny warunek przy aplikowaniu o środki finansowe w ramach „Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013”. Plan Odnowy Miejscowości obejmuje w szczególności charakterystykę miejscowości, inwentaryzację zasobów, analizę mocnych i słabych stron oraz opis planowanych przedsięwzięć. Plan może być aktualizowany i rozszerzany o zapisy dotyczące inwestycji, dla których gmina będzie starała się o środki w ramach PROW.

## I. Charakterystyka miejscowości Kierpajny Wielkie

### 1.1 Położenie

Położenie miejscowości Kierpajny Wielkie na mapie Polski



Targeo® copyright © by Indigo & Aqurat & Geosystems Polska 2003-2008

Źródło: [www.targeo.pl](http://www.targeo.pl)

Kierpajny Wielkie to miejscowość usytuowana na terenie Gminy Pieniężno, w jej południowo – zachodniej części. Gmina ta położona jest w północno-zachodniej

części województwa warmińsko-mazurskiego, w południowo-wschodniej części powiatu braniewskiego.

### Woj. warmińsko-mazurskie



Źródło: <http://bip.pieniezno.pl/?cid=7>

Od zachodu graniczy z Gminą Płoskinia, od północnego zachodu z Gminą Braniewo, od północy z Gminą Lelkowo, od północnego wschodu z Gminą Górowo Iławeckie (powiat bartoszycki), od południa z Gminą Orneta oraz Gminą Lidzbark Warmiński (powiat lidzbarski).

### Położenie Gminy Pieniężno



Źródło: Program Ochrony Środowiska miasta i gminy Pieniężno na lata 2004-2007

## 1.2 Powierzchnia

Kierpajny Wielkie wchodzą w skład obrębu Bornity o powierzchni 1385 ha. Sama miejscowość zajmuje powierzchnię 406 ha, w tym powierzchnia terenów zabudowanych i potencjalnych pod zabudowę wynosi 10,90 ha.

## 1.3 Liczba ludności

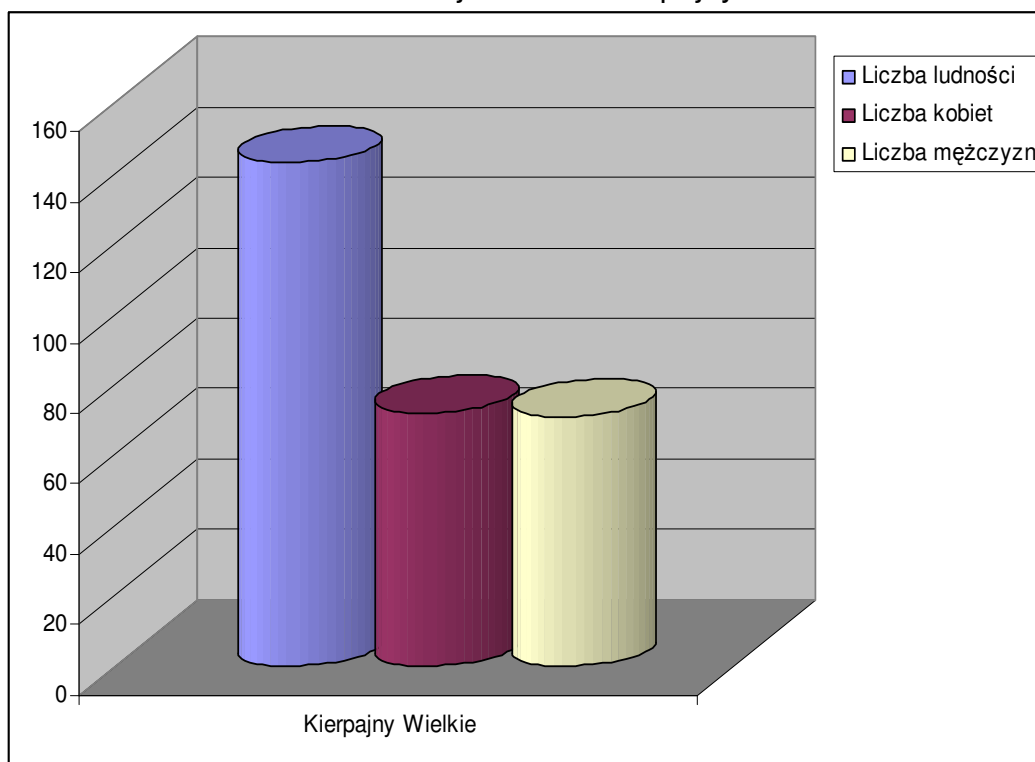
Miejscowość Kierpajny Wielkie zamieszkuje 143 osoby (dane Urzędu Miasta, stan na dzień 30.06.2008 r.).

Stan ludności w miejscowości Kierpajny Wielkie

Miejscowość	Liczba ludności	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn
Kierpajny Wielkie	143	72	71

Z poniższego wykresu wynika, iż miejscowość Kierpajny Wielkie zamieszkuje praktycznie taki sam odsetek kobiet jak i mężczyzn. Kobiety stanowią 50,3% ogółu mieszkańców miejscowości, a mężczyźni 49,7%.

Stan ludności w miejscowości Kierpajny Wielkie



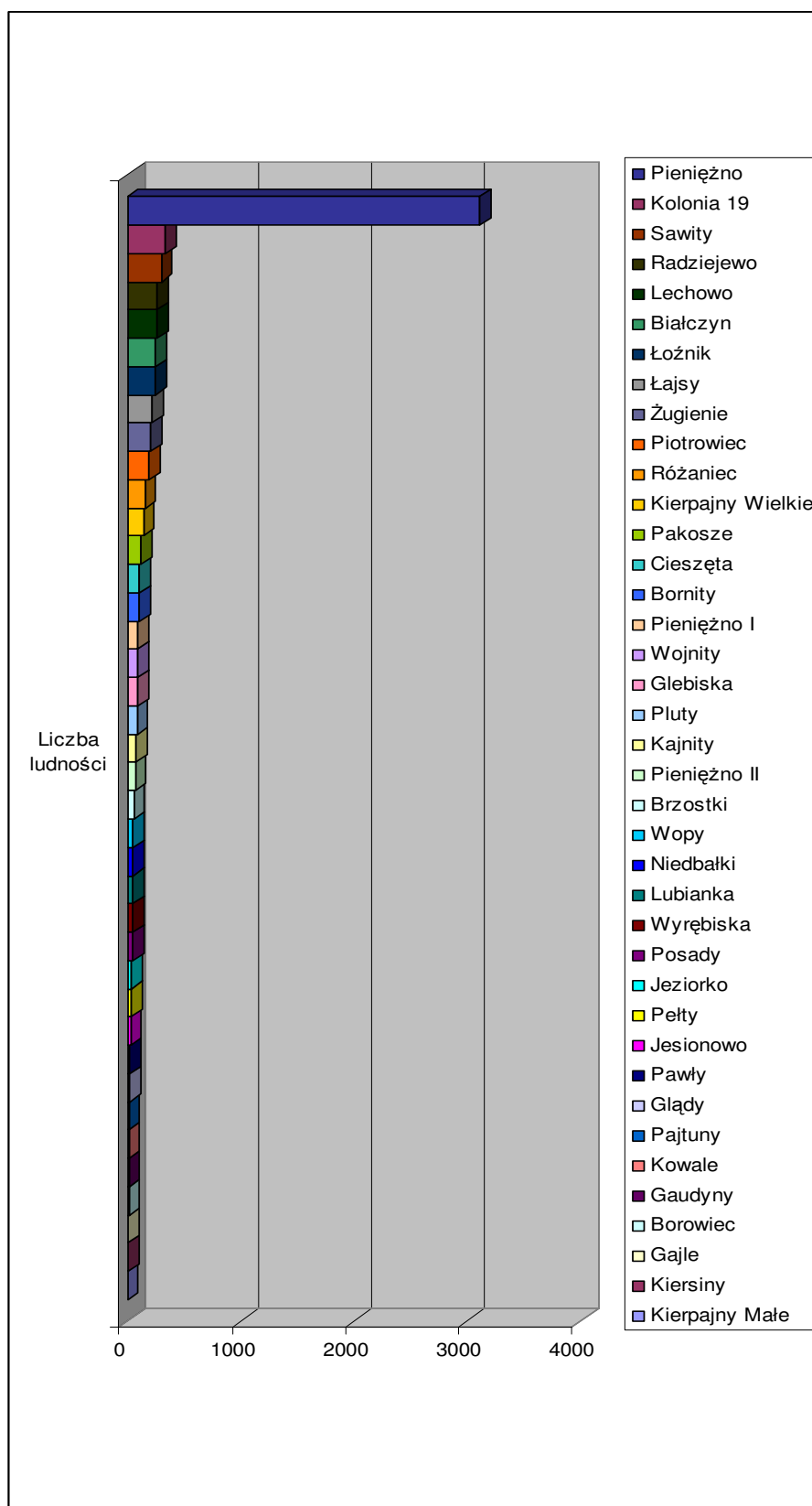
Poniższa tabela przedstawia liczbę mieszkańców Kierpajny Wielkich na tle pozostałych miejscowości gminy.

Porównanie liczby mieszkańców Kierpajn Wielkich  
z innymi miejscowościami Gminy Pieniężno (dane Urzędu Miasta w Pieniężnie - stan  
na dzień 30.06.2008)

<b>Miejscowość</b>	<b>Liczba ludności</b>	<b>Liczba kobiet</b>	<b>Liczba mężczyzn</b>
Białczyn	255	138	117
Bornity	108	54	54
Borowiec	14	5	9
Brzostki	59	20	39
Cieszęta	113	56	57
Gajle	9	3	6
Gaudyny	14	7	7
Głądy	25	11	14
Glebiska	93	43	50
Jesionowo	30	15	15
Jeziorko	42	19	23
Kajnity	78	45	33
Kierpajny Małe	2	1	1
<b>Kierpajny Wielkie</b>	<b>143</b>	<b>72</b>	<b>71</b>
Kiersiny	8	2	6
Kolonia 19	341	5	336
Kowale	14	7	7
Lechowo	267	132	135
Lubianka	48	23	25
Łajsy	226	120	106
Łoźnik	254	137	117
Niedbałki	49	30	19
Pajtuny	15	8	7
Pakosze	119	58	61
Pawły	27	14	13
Pełty	37	19	18
Pieniężno I	97	47	50
Pieniężno II	72	37	35
Piotrowiec	194	94	100
Pluty	86	43	43
Posady	47	27	20
Radziejewo	267	137	130
Różaniec	157	70	87
Sawity	301	145	156
Wojnity	94	48	46
Wopy	54	24	30
Wyębiska	47	17	30
Żugienie	211	100	111
Pieniężno	3119	1617	1502
GMINA	4015	1831	2184
MIASTO I GMINA	7134	3448	3686

Jak wynika z poniższego wykresu, pod względem liczby ludności miejscowość Kierpajny Wielkie zajmuje 12 miejsce w gminie.

## Zestawienie liczby ludności w poszczególnych miejscowościach Gminy Pięńno.



Podział ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w miejscowości Kierpajny Wielkie (dane Urzędu Gminy w Pieniężnie - stan na dzień 30.06.2008)

Miejscowość	Wiek przedprodukcyjny		Wiek produkcyjny		Wiek poprodukcyjny	
	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
Kierpajny Wielkie	37		85		21	
	21	16	39	46	12	9

Z powyższej tabeli wynika, iż największą grupę ludności w miejscowości Kierpajny Wielkie stanowią osoby w wieku produkcyjnym (59,4% ogółu mieszkańców). Kobiety stanowią w tym przedziale wiekowym 45,9%, mężczyźni zaś 54,1%. Druga grupa ludności to osoby w wieku przedprodukcyjnym (25,9% ogółu mieszkańców). Taka sytuacja może korzystnie wpłynąć na rozwój przedsiębiorczości w Kierpajnach Wielkich, a także sprzyjać pozyskiwaniu inwestorów.

Poniżej przedstawiono zróżnicowanie ludności ze względu na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny w miejscowości Kierpajny Wielkie na tle pozostałych miejscowości w Gminie Pieniężno.

Zróżnicowanie ludności w miejscowościach Gminy Pieniężno ze względu na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny (Dane Urzędu Gminy w Pieniężnie - stan na dzień 30.06.2008)

Miejscowość	Wiek przedprodukcyjny		Wiek produkcyjny		Wiek poprodukcyjny	
	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
Białczyn	72		164		19	
	36	36	87	77	15	4
Bornity	33		58		17	
	16	17	26	32	12	5
Borowiec	4		9		1	
	1	3	3	6	1	-
Brzostki	10		38		11	
	3	7	11	27	6	5
Cieszęta	29		65		19	
	15	14	27	38	14	5
Gajle	-		8		1	
	-	-	2	6	1	-
Gaudyny	4		5		5	



	2	2	2	3	3	2
Głądy	2		14		9	
	2	-	5	9	4	5
Glebiska	14		57		22	
	6	8	25	32	12	10
Jesionowo	4		20		6	
	1	3	9	11	5	1
Jeziorko	5		25		12	
	1	4	10	15	8	4
Kajnity	13		50		15	
	8	5	29	21	8	7
Kierpajny Małe	-		1		1	
	-	-	-	1	1	-
Kierpajny Wielkie	37		85		21	
	21	16	39	46	12	9
Kiersiny	1		6		1	
	1	-	1	5	-	1
Kolonia 19	-		301		40	
	-	-	1	300	4	36
Kowale	4		9		1	
	2	2	4	5	1	-
Lechowo	59		166		42	
	33	26	74	92	25	17
Lubianka	13		28		7	
	6	7	12	16	5	2
Łajsy	46		130		50	
	25	21	58	72	37	13
Łoźnik	66		161		27	
	42	24	77	84	18	9
Niedbałki	17		28		4	
	11	6	15	13	4	-
Pajtuny	2		9		4	
	2	-	3	6	3	1
Pakosze	25		72		22	
	13	12	33	39	12	10
Pawły	8		11		8	
	2	6	5	6	7	1
Pełty	5		24		8	
	1	4	12	12	6	2
Pieniężno I	33		67		7	
	12	11	31	36	4	3
Pieniężno II	17		44		11	
	7	10	22	22	8	3
Piotrowiec	34		143		17	
	18	16	63	80	13	4

Pluty	10		45		31	
	4	6	18	27	21	10
Posady	13		28		6	
	8	5	13	15	6	-
Radziejewo	76		153		38	
	42	34	72	81	23	15
Różaniec	33		96		28	
	13	20	42	54	15	13
Sawity	88		187		26	
	46	42	82	105	17	9
Wojnity	22		61		11	
	15	7	25	36	8	3
Wopy	14		34		6	
	6	8	14	20	4	2
Wyrębiska	8		25		14	
	2	6	6	19	9	5
Żugienie	42		142		27	
	20	22	63	79	17	10
Pieniężno	549		2194		376	
	259	290	1087	1107	271	105
GMINA	853		2567		595	
	443	410	1019	1548	369	226
MIASTO I GMINA	1402		4761		971	
	702	700	2106	2655	640	331

#### 1.4 Bezrobocie

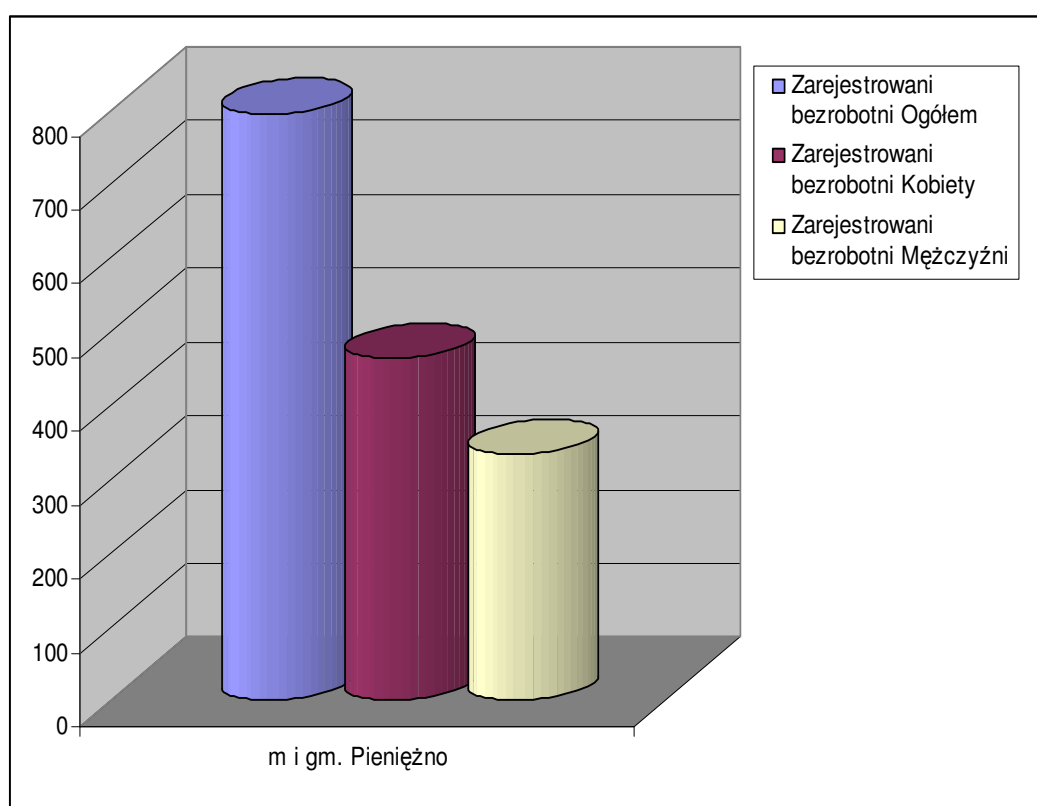
Bardzo pozytywnym zjawiskiem w miejscowości Kierpajny Wielkie jest postępujący proces zmniejszania się stopy strukturalnego, popegeerowskiego bezrobocia mężczyzn. Aktywni znaleźli zatrudnienie w okolicznych zakładach pracy. Niestety wciąż bardzo wysoki jest poziom bezrobocia kobiet.

Poniższa tabela przedstawia stan bezrobocia gminy na tle pozostałych gmin powiatu braniewskiego.

Stan bezrobocia w Gminie Pieniężno na tle pozostałych gmin powiatu braniewskiego.

Rejon	Zarejestrowani bezrobotni		
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
m. Braniewo	1453	876	577
gm. Braniewo	734	438	296
m i gm. Frombork	356	183	173
gm. Lelkowo	420	207	213
<b>m i gm. Pieniężno</b>	<b>794</b>	<b>462</b>	<b>332</b>
gm. Płoskinia	308	174	134
gm. Wilczęta	358	188	170

### Zarejestrowani bezrobotni na terenie miasta i gminy Pieniężno



Z powyższego wykresu jasno wynika, iż to kobiety tworzą większą grupę bezrobotnych na terenie miasta i gminy Pieniężno. Stanowią one 58,1% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Aby temu zapobiec należy bardziej aktywizować właśnie tą grupę społeczności. Dobrym wyjściem byłaby organizacja różnego rodzaju szkoleń czy kursów, oraz pozyskanie na ten cel funduszy z Unii Europejskiej. Takie działania sprzyjają zwiększeniu kwalifikacji bezrobotnych, co jest również dodatkowym atutem dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, jak również dla zainteresowania miejscowością przez inwestorów zewnętrznych. Tworzenie w taki

sposób nowych miejsc pracy sprzyja zmniejszeniu bezrobocia, wzrostowi dochodów mieszkańców a także wspieraniu lokalnej minikonjunktury.

Podział bezrobotnych ze względu na wiek i wykształcenie (dane Urzędu Miasta i Gminy Pieniężno - stan na 31.05.2008)

<b>MIG. Pieniężno</b>			
<b>Wyszczególnienie</b>		<b>Liczba bezrobotnych ogółem</b>	<b>Liczba bezrobotnych kobiet</b>
<b>Wiek</b>	18-24	131	76
	25-34	223	140
	35-44	166	101
	45-54	222	123
	55-59	51	22
	60-64 lata	1	-----
<b>Wykształcenie</b>	wyższe	21	12
	policealne i średnie zawodowe	165	107
	średnie ogólnokształcące	40	26
	zasadnicze zawodowe	232	126
	gimnazjalne i poniżej	336	191

Z powyższej tabeli wynika, iż największą grupę bezrobotnych stanowią osoby w przedziale wiekowym 25 - 34 oraz 45 - 54 lata. Jeśli wziąć pod uwagę wykształcenie mieszkańców Gminy Pieniężno, to okazuje się, że wśród największej liczby zarejestrowanych bezrobotnych znajdują się osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, a także (co wynika i z wieku) gimnazjalnym i poniżejgimnazjalnym.

### 1.5 Rys historyczny

Bardzo trudno odnaleźć w źródłach historycznych zapisy dotyczące miejscowości Kierpajny Wielkie. Wiadomo, iż jej korzenie sięgają końca XVIII wieku, ponieważ z tego okresu pochodzi istniejący do dziś folwark szlachecki, należący do rodziny von Buhl (obecnie zespół pałacowo – parkowy wpisany do rejestru zabytków, będący w dyspozycji Agencji Nieruchomości Rolnych). Niemiecka nazwa

miejsowości to Gross Karpen, na polski tłumaczona jako Karpiny Wielkie (nazwę tę stosowano do lat osiemdziesiątych). Po wojnie majątek znacjonalizowano i na jego bazie utworzono Państwowe Gospodarstwo Rolne. W tym czasie postawione zostały budynki mieszkalne dla pracowników, rozbudowano infrastrukturę gospodarczą, wzdłuż całej miejscowości wybudowano drogę twardą. Mniej więcej w tym czasie zmieniono nazwę miejscowości. Z czasem powstał kombinat trzech państwowych gospodarstw: Kierpajny Małe, Kajnity, Kierpajny Wielkie z centrum kierowniczo – administracyjnym w tej miejscowości. W latach osiemdziesiątych zmieniono nazwę miejscowości na Kierpajny Wielkie. PGR funkcjonował przez 50 lat i w tym okresie bardzo wyraźnie zaznaczyły się procesy rozwojowe. W osiedlu istniała szkoła podstawowa, przedszkole, świetlica, Ochotnicza Straż Pożarna (istniejąca do dziś). Osiedle szybko zostało zelektryfikowane i zwodociągowane.

Procesy przekształceń własnościowych w rolnictwie po 1989 roku przyczyniły się do coraz gorszej sytuacji jedynej w miejscowości zakładu pracy, w 1993 roku Państwowe Gospodarstwo Rolne w Kierpajnach Wielkich przestało istnieć.

## **1.6 Określenie przestrzennej struktury**

Układ osadniczy gminy powstał w warunkach dominacji Pieniężna. Rozwój wsi następował przy traktach prowadzących do Pieniężna. Wyjątek stanowi tu właśnie rejon Kierpajny – Bornity – Glebiska.

### Ruralistyka

We wsi Kierpajny Wielkie, jak również i Białczyn, Cieszęta, Jesionowo, Kajnity, Woźnik, Lubianka, Łajsy, Lechowo, Pakosze, Pawły, Pluty, Radziejowo, Sawity Wopy, pozostały częściowo zachowane układy ruralistyczne, sięgające średniowiecza.

Zabudowa zabytkowa zachowała się w ok. 60%.

### Charakterystycznymi punktami w miejscowości są:

- a) Kapliczka przydrożna - mogąca stanowić atrakcję dla przyjeżdżających turystów:



*Źródło własne*

b) przystanki autobusowe



*Źródło własne*



*Źródło własne*

c) założenie dworsko-parkowe z folwarkiem z przełomu XVIII/XIX



*Źródło własne*

d) Kościół



*Źródło własne*

e) jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej



*Źródło własne*

f) sklep wielobranżowy





*Źródło własne*

## **II. Inwentaryzacja zasobów**

### **2.1 Zasoby przyrodnicze**

Teren gminy, a więc i miejscowość Kierpajny Wielkie, położony jest w obrębie Mezuregionu Wzniesień Górowskich osiągających maksymalną wysokość 216 m n.p.m. na Górze Zamkowej. Wzniesienia te stanowią izolowane cokoły moreny czołowej ostatniego zlodowacenia. Pod względem rzeźby terenu panuje tu powszechnie wysoczyzna morenowa falista z nałożonymi na nią licznymi pasmami akumulacyjnymi moren czołowych. Jedynie w części zachodniej występują fragmenty równiny zastoiskowej, a na północ od Pieniężna - niewielki, wydłużonego kształtu płat dolinny sandru.

#### Dolina rzeki Walszy

Atrakcją gminy jest rzeka Walsza. Walory przyrodnicze doliny tej rzeki stały się podstawą do utworzenia jedyne w byłym woj. elbląskim krajobrazowego

rezerwatu przyrody o powierzchni 220,47 ha o nazwie „Dolina rzeki Wąlszy”. Charakterystyczna jest obecność licznych głazów pochodzących ze Skandynawii i Finlandii: granitów, granitognejsów, porfirów, piaskowców i wapieni.

Rzeka Wąlsza jest najdłuższym dopływem Pasłęki. Ma długość 65,4 km, a obszar dorzecza 406,4 km<sup>2</sup> co stanowi 17,6% ogólnej powierzchni dorzecza Pasłęki. Wąlsza zalicza się do rzek czystych, niesie ona wiele zawiesiny mineralnej.

Strome brzegi są porośnięte bogatą pod względem florystycznym roślinnością. spośród 250 występujących gatunków wyróżnić można unikatowe gatunki flory tj.: widłak jałowcowaty, buławik czerwony, wawrzynek wilczełyko, podkolan biały, tojad dzióbaty. W drzewostanach rezerwatu największy udział ma świerk, dąb szypułkowy i dąb czerwony.

Liczne ścieżki i oznaczone szlaki są główną atrakcją dostępną turystom, pozwalają na bliższe poznanie tego ciekawego obiektu, sprzyjają dostrzeganiu walorów otoczenia i rozwijaniu przyrodniczych zainteresowań.

Świat zwierzęcy jest reprezentowany przez wielość gatunków rzadko występujących, wymagających ochrony. Do ciekawostek należy zaliczyć największego w kraju chrząszcza - ryjkowca rozpucza, występującego głównie w Karpatach i na Podkarpaciu. Spośród wielu gatunków ptaków na uwagę zasługuje pięknie ubarwiony zimorodek, występujący głównie nad wodami czystych rzek i jezior.

Atrakcję, także dla turystów odwiedzających miejscowość Kierpajny Wielkie, stanowi niewątpliwie usytuowana na ternie rezerwatu „Dolina Rzeki Wąlszy”, trzy kilometry od Pieniężna w dół rzeki, kilka metrów od jej lewego brzegu kapliczka ufundowana w 1826 r. przez rodzinę Gehrmanów.

Nazwano ją „przy cudownym źródle”. Obok kaplicy rzeczywiście znajduje się źródło siarczano-żelaziste, o którym podanie głosi, co następuje:

Dawno, dawno temu w czasie pożogi wojennej, gdy mieszkańcy Pieniężna w ucieczce szukali obrony przed nadciągającym wrogiem, kilku chorych, którzy nie mogli ratować się ucieczką w dalsze okolice schroniło się w dolinie rzeki Wąlszy w pobliżu dzisiejszej kapliczki. Żywili się leśną roślinnością i popijali wodą ze źródła. Ku ogromnemu swemu zdziwieniu pomimo, że znajdowali się w bardzo niekorzystnych warunkach, po paru dniach wrócili do zdrowia. Szybkie swe uzdrowienie przypisywali cudownym właściwościom źródła.

Ludzie wierząc w cudowną moc źródła odbywali do niego liczne pielgrzymki, np.: po uroczystościach odpustowych kościele św. Jakuba wierni udawali się tłumnie do kapliczki, by napić się cudownej wody i przemyć nią oczy.

### Obszary Chronionego Krajobrazu

Miejscowość Kierpajny Wielkie leży w pobliżu Obszarów Chronionego Krajobrazu znajdujących się na terenie Gminy, takich jak:

**Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Banówki** zajmuje powierzchnię 4.528,5 ha. Położony jest on na terenie powiatu Braniewo. Oprócz gminy Pieniężno obejmuje on takie gminy jak: Braniewo i Lelkowo. Głównymi elementami krajobrazotwórczymi tego obszaru jest wąska dolina rzeki Banówki i obszary użytkowane rolniczo.

**Obszar Chronionego Krajobrazu Równiny Orneckiej** o powierzchni 11.511,3 ha położony jest na terenie powiatów: Lidzbark Warmiński i Braniewo. Oprócz gminy Pieniężno obejmuje on takie gminy jak: Orneta, Lidzbark Warmiński i Lubomino.

**Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Walszy** o powierzchni 9.834,8 ha położony jest na terenie powiatów Bartoszyce i Braniewo. Oprócz gminy Pieniężno obejmuje on takie gminy jak: Lelkowo i Górowo Iławeckie.

### Lasy

Lasy na terenie gminy zajmują 22,9% powierzchni obszaru. Wchodzą one w skład Leśnictwa Pieniężno, Nadleśnictwa Orneta.

## **2.2 Dziedzictwo kulturowe**

W miejscowości Kierpajny Wielkie znajduje się założenie dworsko-parkowe z folwarkiem z przełomu XVIII/XIX oraz dwór murowany, spichlerz, stajnie, wozownia z XIX w.



*Źródło własne*

Inne obiekty zabytkowe znajdujące się na terenie gminy Pieniężno to:

- Kompleks klasztorny OO Werbistów, na który składa się zespół zieleni( ogród przyklasztorny) wraz z cmentarzem klasztornym ,
- Założenie dworsko-parkowe w Wojnitach (XIX w.),
- Założenie dworsko-parkowe w Kajnitach (XIX w.),
- Kościół gotycko-barokowy w Łajsach z przełomu XIV i XV w., murowany,
- Kościół gotycki murowany w Plutach,
- Kościół barokowy z XVI w. w Piotrowcu, murowany,
- Kościół murowany barokowy z elementami gotyckimi w Radziejewie,
- Dwór murowany z 1890 roku w Kajnitach,
- Dwór murowany z 1860 roku w Glebiskach,
- Dwór murowany w Wojnitach,
- Zagroda murowana, ryglowa z 1850 roku w Brzostkach,
- Pomnik poległych w I wojnie światowej w Piotrowcu.

Na terenie miasta Pieniężna:

- Kościół parafialny p.w. św. Piotra i Pawła, murowany, neogotyckiz 1895-1896 r.;

- Plebania na Starym Mieście, murowana, zbudowana na przełomie XII/XIII wieku, przebudowana w XIX w. w stylu barokowo-klasycystycznym;
- Greckokatolicki kościół p.w. św. Jakuba i Rocha, murowany zbudowany w 1723 roku przebudowany w XIX w., dawniej służący jako kościół szpitalny; obecnie parafia Greckokatolicka p.w. Michała Archanioła
- Murowane ruiny zamku kapitulnego – skrzydło zachodnie z XIV; zamek przebudowywany był w 1643 roku oraz na przełomie XIX i XX wieku;
- Ratusz z przełomu XIV i XV wieku;
- Cmentarz komunalny zlokalizowany przy kościele parafii greckokatolickiej.

## 2.3 Obiekty i tereny

### Szlaki turystyczne

Przez teren Gminy Pieniężno przebiegają cztery szlaki turystyczne. Miejscowość Kierpajny Wielkie położona jest na Trasie 2, obejmującej: Pieniężno - Kurhan i Grodzisko- Muzeum Misyjne - **Kierpajny Wik.** - Glebiska - Jezioro Taftowo.

Trasę tą, liczącą 25 km, najlepiej zacząć od zwiedzania Muzeum Misyjno-Etnograficznego znajdującego się na terenie seminarium SVD. Około 150 m przed zabudowaniami seminarium warto zjechać w lewo na nieutwardzoną drogę, prowadzącą do rezerwatu. Około 50 m za tablicą informującą znajduje się intrygujące miejsce na kulminacji moreny czołowej. Jest to relikwiarz archeologiczny - kurhan i grodzisko wczesnośredniowieczne, prawdopodobnie pierwsza lokalizacja miasta. Muzeum Misyjno-Etnograficzne jest niezwykle bogate w unikalne eksponaty etnograficzne i przyrodnicze z całego świata. Zgrupowane są one tematycznie, pochodzą z takich odległych zakątków świata jak: Chiny, Japonia, Nowa Gwinea, Afryka, Indonezja, Indie, Ameryka Południowa. Godne obejrzenia są kolekcja broni, instrumentów muzycznych, masek, strojów różnych plemion oraz przedmioty kultu religijnego i codziennego użytku. Na zwiedzenie muzeum trzeba przeznaczyć około 1,5 godziny, można skorzystać z usług przewodnika. Po trudach zwiedzania można odpocząć i posilić się w tutejszej kawiarence, a także pospacerować po klasztornych ogrodach. Stąd już polna droga prowadzi do Kierpajn Wielkich, gdzie zobaczyć należy zespół podworski i otaczający go, objęty ochroną konserwatorską, stary drzewostan. Dalej trasa wiedzie do wsi Glebiska. Jest to miejscowość położona

wśród wzniesień, a największą jej atrakcją jest rozciągające się w pobliżu jezioro Taftowo. Wzdłuż piaszczystej drogi rozpościerają się rozległe łąki, na których pasą się konie z gospodarstwa pana Wł. Chojnackiego. Jezioro Taftowo jest zagospodarowane w sezonie letnim. Można skorzystać z plaży i kąpieliska, rozbić namiot, wynająć domek, kajaki lub rowery wodne, a w barze na świeżym powietrzu zjeść posiłek.

Pozostałe szlaki turystyczne na terenie gminy to:

**Trasa 1:** Stadion leśny- Most - "Rezerwat Doliny Rzeki Wałszy" - Ścieżka Dydaktyczna – Wojnity

**Trasa 3:** Pieniężno - Skansen Maszyn Rolniczych- Łajsy - Galeria Łajsówka- Szlak bobrowy- Lechowo - Borowiec - Radziejewo - Pieniężno.

**Trasa 4:** Pieniężno - Łoźnik - Pluty – Pieniężno.

Miejscowość Kierpajny Wielkie położona jest na trasie Szlaku Kopernikowskiego. Trasa Szlaku Kopernikowskiego w obrębie gminy wynosi 24 km, a Pieniężno leży na jego 103 km.

## **2.4 Infrastruktura społeczna**

### Ochrona zdrowia

Na terenie miejscowości nie funkcjonuje ośrodek zdrowia.

### Ochrona przeciwpożarowa

W zakresie ochrony przeciwpożarowej na terenie miejscowości funkcjonuje jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej.



*Źródło własne*

## Szkolnictwo

Na terenie miejscowości Kierpajny Wielkie nie funkcjonuje żadna z typów szkół. Brakuje również świetlicy wiejskiej oraz biblioteki.

## **2.5 Infrastruktura techniczna**

### Komunikacja:

Przez teren gminy Pieniężno przebiegają 3 drogi wojewódzkie:

- nr 507 Dobrze Miasto (Olsztyn) – Pieniężno – Braniewo; droga sklasyfikowana w trzeciej klasie technicznej; obsługuje ona ruch tranzytowy i lokalny; łączy ona gminę z siedzibą władz powiatu, siedzibą władz wojewódzkich, umożliwia również połączenie z przejściem granicznym z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej w Gronowie;
- nr 512 Pieniężno – Górowo Iławeckie – Bartoszyce, która biorąc swój początek w Pieniężnie łączy się następnie z drogą 507 (Braniewo - Olsztyn); biegnie ona równoległe do granicy północnej państwa, umożliwia ona również połączenie z przejściem granicznym z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej w Bezledach;

- nr 510 Pieniężno – Lelkowo, która również początek bierze w Pieniężnie i łączy się z drogą nr 507, piątej klasy technicznej; obsługuje również ruch lokalny;

Do dróg powiatowych, biegnących przez gminę Pieniężno zalicza się następujące:

- drogę nr 09267 Pieniężno – Pakosze, która w obrębie miasta Pieniężno biegnie ulicami Dworcową i Braniewską,
- drogę 09269 Pieniężno – Kajnity, która w obrębie miasta Pieniężno biegnie ulicą Kościuszki,
- drogę 09261 Pieniężno – Lechowo, która w obrębie miasta Pieniężno biegnie ulicami 1-go Maja, Wolności, Lidzbarską,
- drogę nr 09259 Piotrowiec – Wołowo - Wilknity,
- drogę nr 09260 Łoźnik – Pawły,
- drogę nr 09261 Pieniężno – Jesionowo,
- drogę nr 09241 Braniewo – Płoskinia – Pakosze,
- drogę nr 09262 Piotrowiec – Pakosze – Mingajny,
- drogę nr 09265 Bornity – Krzykały – Nowy Dwór,
- drogę nr 09267 Pakosze – Pieniężno,
- drogę nr 09268 Kajnity – Bornity,
- drogę nr 09269 Kajnity – Pieniężno.

Na system dróg system dróg gminnych składają się m.in. następujące drogi łączące miejscowości:

- Jeziorko – Wopy,
- Lubianka – Lechowo,
- Niedbałki – Jesionowo,
- Różaniec – Radziejewo,
- Borowiec – Cieszęta,
- Sawity – Kolonia Łajsy,
- Pieniężno – Żugienie – Wyrębiska – Pakosze,
- Pieniężno – Wojnity,
- Gaudyny, Sawity z drogą wojewódzką Pieniężno – Braniewo,
- Kajnity, Brzostki z drogą powiatową Pakosze – Bornity,
- Różaniec z drogą wojewódzką 512.



Przez teren gminy bieżącej jeszcze inne drogi, jednakże nie spełniają one większej roli w obsłudze gminy. Stanowią one połączenia pojedynczych obiektów lub poszczególnych siedlisk.

#### Gospodarka wodno – ściekowa

Wskaźnik zwodociągowania w ramach zbiorowego zaopatrzenia w wodę byt.-gosp. wynosi 100% .

#### Kanalizacja

Wskaźnik skanalizowania w ramach zbiorowego odprowadzania ścieków komunalnych wynosi 0%

#### Telekomunikacja

Obsługę mieszkańców Miasta i Gminy Pięńno, jak również i miejscowość Kierpajny Wielkie, w zakresie usług telekomunikacyjnych zapewnia Telekomunikacja Polska S.A. Ponadto na terenie gminy znajdują się stacje bazowe sieci: ERA GSM, PLUS GSM, IDEA.

### **2.6 Podmioty gospodarcze**

Na terenie miejscowości Kierpajny Wielkie wyróżnić można następujące podmioty gospodarcze:

1. Zbigniew Dubiec – sprzedaż detaliczna artykułów spożywczo – przemysłowych;
2. Białkowski Roman – sprzedaż detaliczna na straganach i targowiskach;
3. Szmejter Roman – roboty budowlane.

### **2.7 Kapitał społeczny i ludzki**

W miejscowości zawiązało się Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Kierpajny Wielkie "Euroster".

Pomysł na stowarzyszenie zrodził się z chęci kontynuowania działań, które podejmowano już wcześniej. Ich adresatem były głównie dzieci i młodzież.

Działalność przed rejestracją skupiona była przy kościele, gdzie przygotowuje się przedstawienia jasełkowe i misteria, które następnie prezentowane są w kościele w Kierpajnach Wielkich, jak również w kościele parafialnym w Długoborze. Następnie pojawił się pomysł kolędowania. Stowarzyszenie współpracowało kilkakrotnie z OSP, z którą zorganizowało dyskoteki dla dzieci i młodzieży. Stowarzyszenie zarejestrowano 21.09.2006 z inicjatywy Krzysztofa Kisiela. Działalność ta ma na celu wyrównywanie szans edukacyjnych, aktywizację społeczności lokalnej, promowanie postaw prospołecznych (wolontariat). Siłą tego stowarzyszenia są młodzi ludzie, w dużej mierze uczniowie i studenci, którzy chcą zrobić "coś" dla siebie i swojego środowiska, członkami zarządu są osoby przed 25 rokiem życia.

Ludność we wsi jest stosunkowo dobrze zintegrowana. Nie występują konflikty sąsiedzkie, ludzie skłonni są do wzajemnej pomocy i życzliwości. Potrafią oni też działać dla realizacji postawionego wspólnie celu. W miejscowości zauważyć można ścisłą współpracę dla wspólnego dobra społeczności lokalnej pomiędzy Filią Parafii Rzymskokatolickiej, Ochotniczą Strażą Pożarną a Stowarzyszeniem na Rzecz Rozwoju Wsi Kierpajny Wielkie „EUROSTER”.

W społeczności tej nie zauważa się silnych zjawisk patologii społecznej. To co cieszy najbardziej to coraz większa aktywność mieszkańców wsi. Ludzie na nowo uczą się przejścia z postawy roszczeniowej do twórczej, kreatywnej wobec rzeczywistości.

### **III. Ocena mocnych i słabych stron miejscowości Kierpajny Wielkie**

Analiza SWOT jest jedną z podstawowych metod analizy strategicznej. Technika analityczna SWOT polega na posegregowaniu posiadanej informacji o danej sprawie na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

<b>S (<i>Strengths</i>) – mocne strony</b>
Są to czynniki wewnętrzne pozytywne, czyli wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obiektu.
<b>W (<i>Weaknesses</i>) – słabe strony</b>

Są to czynniki wewnętrzne negatywne, czyli wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego obiektu.
<b>O (Opportunities) – szanse:</b>
Są to czynniki zewnętrzne pozytywne, czyli wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu szansę korzystnej zmiany.
<b>T (Threats) – zagrożenia:</b>
Są to czynniki zewnętrzne negatywne, czyli wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Analiza SWOT polega na zidentyfikowaniu wymienionych czterech grup czynników, opisanie ich wpływu na rozwój organizacji, a także możliwości organizacji osłabiania lub wzmacniania siły ich oddziaływania. Zderzenie ze sobą szans i zagrożeń z mocnymi i słabymi stronami organizacji pozwala na określenie jej pozycji strategicznej, a także może być źródłem ciekawych pomysłów.

Informacja strategiczna, posegregowana według opisanych kryteriów na cztery grupy, jest następnie zapisywana w czterodzielnej macierzy strategicznej, w której lewa połowa zawiera dwie kategorie czynników pozytywnych a prawa - dwie kategorie czynników negatywnych.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> <li>• walory krajobrazowo- turystyczne (lasy, woda, czyste powietrze),</li> <li>• położenie na terenie Zielonych Płuc Polski,</li> <li>• sąsiedztwo z rezerwatem Doliny Rzeki Walszy, Muzeum Misyjno – Etnograficznym, Jeziorem Taftowo i wodospadem w Bornicach),</li> <li>• obiekty historyczne (dworek</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• bezrobocie kobiet, brak nowych miejsc pracy,</li> <li>• brak inwestorów zewnętrznych,</li> <li>• niewystarczający stan techniczny dróg,</li> <li>• niewystarczająca infrastruktura techniczna (brak kanalizacji, zły stan chodników, brak parkingów),</li> <li>• brak wystarczającej promocji</li> </ul>

<p>szlachecki z wozownią i spichlerz z XVII wieku, osiemnastowieczny park z bardzo ciekawym drzewostanem,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• brak przemysłu degradującego środowisko,</li> <li>• aktywna i otwarta społeczność lokalna, społeczność dobrze zintegrowana i zorganizowana,</li> <li>• położenie na trasie szlaku turystycznego, obejmującego: Pieniężno - Kurhan i Grodzisko- Muzeum Misyjne - Kierpajny Wlk. - Glebiska - Jezioro Taftowo,</li> <li>• przebiegający przez wieś jeden z odcinków Szlaku Kopernikowskiego,</li> <li>• położenie na trasie Braniewo – Orneta,</li> <li>• przebiegająca przez wieś droga twarda,</li> <li>• wysoki stopień zwodociągowania stelefonizowania wsi, możliwości techniczne Internetu technologią ADSL,</li> </ul>	<p>walorów turystycznych miejscowości,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• brak świetlicy,</li> <li>• niewystarczające zabezpieczenie opieki przedszkolnej,</li> <li>• słaba komunikacja PKS,</li> <li>• brak miejsc do rekreacji i wypoczynku,</li> <li>• niż demograficzny, wysoki udział osób starszych, emigracja młodzieży,</li> <li>• zaniedbane tereny zielone,</li> <li>• brak podmiotów gospodarczych i miejsc pracy</li> </ul>
<p><b>Szanse</b></p>	<p><b>Zagrożenia</b></p>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• doksztalcanie społeczeństwa – szkolenia i kursy,</li> <li>• rozwój kontaktów i współpracy międzynarodowej z krajami UE,</li> <li>• zwiększanie się dostępności do kapitałów i środków pomocowych, w tym pochodzących w Unii</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• brak kapitału w samorządach gminnych,</li> <li>• skomplikowane procedury i bardzo długi czas rozpatrywania wniosków o pomoc unijną,</li> <li>• zwiększająca się migracja</li> </ul>

<p>Europejskiej (wzrastająca liczba programów kierowanych na tereny wiejskie),</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• rozwój gospodarczy kraju i regionu,</li> <li>• potrzeba aktywnego wypoczynku mieszkańców dużych miast,</li> <li>• możliwość współpracy z sąsiednimi gminami i powiatami,</li> <li>• rozbudzanie przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy,</li> <li>• duży potencjał turystyczny,</li> <li>• wykorzystanie turystyki sentymentalnej,</li> </ul>	<p>mieszkańców, zwłaszcza młodzieży do dużych miast i za granicę,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• utrzymywanie się wysokiego poziomu bezrobocia,</li> <li>• postępujące ubożenie ludności wiejskiej,</li> <li>• płytki rynek pracy, niewystarczająca ilość miejsc pracy poza rolnictwem,</li> <li>• intensywny ruch pojazdów przez wieś,</li> <li>• ograniczenie kontaktów sąsiedzkich, brak silnego poczucia przynależności do społeczności lokalnej,</li> </ul>
--	--

#### Wizja rozwoju miejscowości Kierpajny Wielkie

Kierpajny Wielkie to miejsce, zaspokajające bieżące potrzeby swoich mieszkańców, które sprzyja wzrostowi poziomu ich życia, gdzie mieszkańcy wspólnie pracują nad osiągnięciem postawionych sobie celów.

#### **IV. Opis planowanych zadań inwestycyjnych**

W miejscowości Kierpajny Wielkie potrzebnymi inwestycjami zgłoszonymi przez mieszkańców, przewidzianymi do realizacji są:

<b>Nazwa</b>	<b>Cel</b>	<b>Przeznaczenie</b>	<b>Harmonogram realizacji</b>	<b>Kwota końcowa</b>	<b>Źródło finansowania</b>
Budowa terenu sportu i rekreacji - boiska sportowe - plac zabaw - wiata letnia na organizację spotkań mieszkańców	1 ob.	Poprawa dostępności do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej a także społeczno – kulturowej mieszkańców	2010-2011	320 tys. zł	Budżet Gminy Fundusze UE
Budowa kanalizacji sanitarnej		Poprawa dostępności do podstawowych usług dla mieszkańców i ochrona środowiska przyrodniczego	2009-2010	700 tys. zł	Budżet Gminy Fundusze UE
Adaptacja budynków zespołu dworsko-folwarcznego na centrum wsi: - pozyskanie obiektów od ANR - wykonanie adaptacji		Poprawa dostępności do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej a także społeczno – kulturowej mieszkańców	2010-2012	800 tys. zł	Budżet Gminy Fundusze UE
Remont i doposażenie remizy OSP	1 ob.	Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców i środowiska przyrodniczego	2011	80 tys. zł	Budżet Gminy Fundusze UE
Budowa wiaty przystankowej z zatoczką autobusową	1 ob.	Poprawa dostępności miejscowości dla mieszkańców, inwestorów i turystów		140 tys. zł	Budżet Gminy Fundusze UE
Kształtowanie ładu przestrzennego i estetyki: - konkursy na najładniejszą zagrodę - utrzymanie zieleni		Poprawa atrakcyjności zamieszkania	działanie ciągłe		Budżet Gminy Fundusze UE

wiejskiej - renowacja zabytkowego parku					
Poprawa infrastruktury drogowej: - poprawa stanu drogi - budowa chodnika wzdłuż drogi		Poprawa dostępności miejscowości dla mieszkańców, inwestorów i turystów	2009-2010	130 tys. zł	Budżet Gminy Fundusze UE
Integracja i aktywizacja mieszkańców wsi: - spotkania integracyjne - szkolenia - turnieje, festyny, dożynki itp.		Poprawa atrakcyjności zamieszkania a także wzrost integracji i aktywizacji mieszkańców	działanie ciągłe		Budżet Gminy Fundusze UE
Segregacja odpadów, zorganizowanie zbiórki surowców wtórnych		Poprawa dostępności do podstawowych usług dla mieszkańców i ochrona środowiska przyrodniczego	działanie ciągłe		Budżet Gminy Fundusze UE